

Marta Cholewjust, Andrzej Kusztelak

Czytelnictwo dzieci i młodzieży w warunkach miasta Konina

Przegląd Naukowo-Metodyczny. Edukacja dla Bezpieczeństwa nr 2, 253-269

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

CZYTELNICTWO DZIECI I MŁODZIEŻY W WARUNKACH MIASTA KONINA.

Wprowadzenie

Czytelnictwo jest jedną z najstarszych i najpopularniejszych form spędzania czasu wolnego. Jednakże obecnie na rynku wydawniczym zaobserwować można niedobór literatury zajmującej się tą tematyką, szczególnie czytelnictwem dzieci i młodzieży. Brakuje również badań poruszających tę niezwykle istotną dla społeczeństwa kwestię. Czytelnictwo książek i czasopism odgrywa istotną rolę w rozwoju młodych ludzi. Kształtuje ono ich charakter i osobowość, pobudza wyobraźnię, a także pomaga w zdobywaniu nowych informacji, w szukaniu pasji czy hobby. Niestety w wielu przypadkach zainteresowanie czytaniem wśród tej grupy wiekowej jest znikome, a sytuacja ta ulega systematycznemu pogorszeniu względem lat poprzednich. Dzieci i młodzież wybierają inne formy spędzania wolnego czasu, a czytanie niejednokrotnie traktują jako przymus. Optymistyczna jest liczba osób które, jak wykazały przeprowadzone badania, wciąż sięgają po pozycje literaturowe, czyniąc to chętnie i często.

Definicje pojęć związanych z czytelnictwem

Czytelnictwo

Czytelnictwo definiować można na wiele sposobów, w zależności od osoby, która podejmuje się tego zadania. Potocznie za czytelnictwo przyjmuje się trwały kontakt człowieka z książką lub z czasopismem. Z kolei Józef Pieter traktuje je jako zjawisko dostępu do lektury w postaci wypożyczenia lub kupowania książek i czasopism oraz ich czytania. Natomiast Marcin Skwarnicki w swojej książce pt. „Czytelnictwo i metody jego badania” podkreśla, iż czytelnictwo jest procesem społecznym, który to proces zawsze polega na przyswojeniu sobie przekazywanego piśmiennie dorobku zarówno myśli, jak i ducha ludzkiego, co prowadzi do zaspokojenia kulturowych, naukowych i rozrywkowych potrzeb człowieka.¹

Jedną z najnowszych definicji czytelnictwa sformułowana została przez Jadwigę Kołodziejską, która uważa, iż czytelnictwo jest jednym z procesów komunikacji społecznej, w którym książka staje się narzędziem przenoszenia kultury za pomocą symboli. Czytelnictwo jest procesem społecznym również ze względu na wielofunkcyjność jego podmiotu. Książki i czasopisma zdolne są zaspokoić niezwykle zróżnicowane oczekiwania czytelnika i potrzeby społeczne, takie jak potrzeby kulturowe, naukowe, estetyczne, kompensacyjne czy rozrywkowe.²

¹ A. Wajda, *Metodyka i organizacja czytelnictwa*. Warszawa 1983, s. 7-8

² Ibidem, s. 8-10

Książka

Książka jest środkiem symbolicznego przekazu, który to przekaz selekcjonuje uczestnictwo w kulturze. Jest to całość, złożona z treści piśmienniczych, funkcji i formy książkowej. Tworzywem książki jest tekst i materia fizyczna. Jest to system znaków, w którym wykorzystuje się zgodność wizualną przyjętych znaków pisma lub graficznych oznaczeń sposobem poligraficznym lub rękopiśmiennym. Celem tego systemu znaków jest semantyczna wymiana informacji między autorem i czytelnikiem.³

Główny Urząd Statystyczny mianem książki określa wydawnictwo zwarte, które zawiera co najmniej 49 stron, a także jest wydawane i ogólnodostępne w danym kraju. Z kolei w „Encyklopedii wiedzy o książce” książka określona jest jako zespół treści psychicznych, które zostały utwalone w tekście, a także elementów materialnych i funkcji społecznej, która polega na oddziaływaniu danych treści na życie umysłowe i społeczne czytelnika. W znaczeniu potocznym za książkę uważa się dokument w postaci zespołu kartek, które zawierają tekst przeznaczony do upowszechniania wieloma sposobami. Autor podkreśla, iż od czasopisma książkę różni wydawnictwo zwarte, a od broszury – liczba stron, przekraczająca dany dla kraju limit (w Polsce są to 64 strony). Książka zajmuje wśród innych środków przekazu szczególną pozycję, głównie dzięki wiarygodności zawartych w niej danych oraz dzięki swojej trwałości. Książkę dla dzieci i młodzieży wyróżnia określony zespół cech, które zdeterminowane są naturą młodego czytelnika. Zazwyczaj literatura ta jest dostosowana do wymagań aktualnej pedagogiki.⁴ Według wielu autorów przełomem w literaturze skierowanej do dzieci i młodzieży była książka pt. „W pustyni i w puszczy” napisana przez Henryka Sienkiewicza, która stanowiła wzór dla innych twórców.

Czasopismo.

„Encyklopedia wiedzy o książce” definiuje czasopismo jako wydawnictwo ciągłe, które ukazuje się lub ma się ukazywać pod tym samym tytułem z numeracją bieżącą w określonych czasowo odstępach. Przewaga czasopisma nad książką przejawia się szczególnie w: aktualności zawartych informacji, łatwości dostępu, niższej cenie zakupu, możliwości szybkiej orientacji w treści, zwięzłości treści, prezentacji poglądów różnych autorów na dany temat oraz w możliwości śledzenia aktualnego stanu wiedzy w określonej dziedzinie.⁵

Prawo prasowe za czasopismo uważa druk periodyczny, który ukazuje się nie częściej niż raz w tygodniu, a także nie rzadziej niż raz w roku. Natomiast Główny Urząd Statystyczny definiuje czasopismo jako wydawnictwo ciągłe, które publikowane jest pod tym samym tytułem w regularnych lub nieregularnych odstępach czasu, w okresie nie ograniczonym z góry, a poszczególne jego zeszyty numerowane są kolejno lub każdy zeszyt jest osobno datowany. Artykuł 20 ustęp 1 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 roku o prawie prasowym nakazuje rejestrację wydawania czasopisma w sądzie okręgowym właściwym miejscowo dla siedziby wydawcy.⁶

³ R. Cybulski, *Książka współczesna. Wydawcy – Rynek – Odbiorcy*. Warszawa 1986, s. 45-56

⁴ A. Birkenmajer, *Encyklopedia wiedzy o książce*. Warszawa 1986, s. 1259

⁵ Ibidem, s. 319

⁶ E. Nowińska, *Prasa drukowana*. (w:) J. Barta, R. Markiewicz, A. Matlaka (red.), *Prawo mediów*. Warszawa 2005, s. 94

Lektura szkolna

„Encyklopedia pedagogiczna” prezentuje definicję lektury szkolnej jako zbioru wszystkich pozycji czytelniczych, z wyjątkiem podręczników, które są stosowane podczas procesu nauczania danego przedmiotu. Definicja w zbiorze lektur szkolnych zawiera nie tylko pozycje omawiane na lekcjach, ale także lekturę domową, która ma ścisły lub mniej ścisły związek z procesem nauczania. Do tak pojętej lektury należy zaliczyć literaturę piękną, popularnonaukową i naukową. Każda lektura szkolna powinna spełniać określone cele kształcenia i wychowania, takie jak:

- zaznajomienie uczniów z podstawami wiedzy o przyrodzie, społeczeństwie, kulturze i technice;
- ukazywanie zastosowań wiedzy w różnych dziedzinach działalności ludzkiej;
- przyczynianie się do integrowania podstaw wiedzy z wielorakich dziedzin;
- rozwijanie zdolności, zainteresowania i zamiłowania poznawczego;
- kształtowanie pozytywnych motywów uczenia się, rozbudzanie potrzeby uzupełniania wiedzy poprzez pozaszkolne źródła wiedzy;
- przygotowanie do kształcenia ustawicznego;
- wpływanie na kształtowanie się wartościowych społecznie postaw, które przejawiają się w przekonaniu o swoistych prawach, które rządzą światem, na przejawianie chęci do samodzielnego formułowania problemów, które prowadzą do poznania nowych elementów wiedzy, w szacunku do wielkich badaczy i w zaufaniu do nauki. Do lektury szkolnej należy zaliczyć następujące typy dzieł:
 1. Lektury obowiązkowe z zakresu języka polskiego i historii, które są określone programem nauczania;
 2. Lektury z literatury pięknej, które zostały zalecone jako nieobowiązkowe;
 3. Lektury z literatury popularnonaukowej wydawanej w seriach wydawniczych bądź w formie niezależnych publikacji, które obejmują zakresy wiedzy odpowiadające programom nauczania poszczególnych przedmiotów lub przedmiotów interdyscyplinarnych, które służyć mają integrowaniu wiedzy z różnych dziedzin nauczania;
 4. Książki o treści społeczno-politycznej;
 5. Lektury z literatury popularyzującej wiedzę z różnych dziedzin techniki i produkcji.⁷

Głównym zadaniem każdej lektury szkolnej jest budzenie potrzeb czytelniczych u dzieci i u młodzieży, a także zachęcenie tych młodych czytelników do pogłębiania posiadanej już wiedzy.

Infrastruktura czytelnicza w Koninie

W 1997 roku obchodzono w mieście półwiecze bibliotekarstwa publicznego. Konin posiada dość bogatą infrastrukturę i historię czytelniczą. Dawniej, do roku 1991, w mieście znajdowało się aż 21 placówek bibliotecznych, w których znajdowało się ponad 336 tys. woluminów, a placówki te miały 17 643 czytelników, którzy wypożyczyli prawie 310 tys. woluminów w ciągu jednego roku. Niestety

⁷ W. Pomykało (red.), *Encyklopedia pedagogiczna*. Warszawa 1997, s. 342

obecnie wszystkie te dane statystyczne biblioteki miejskiej uległy drastycznemu zmniejszeniu. Obecnie podstawą czytelnictwa w mieście jest znajdująca się tu **Miejska Biblioteka Publiczna** oraz jej liczne filie. Miejska Biblioteka Publiczna znajdująca się od niedawna w nowym budynku przy ul. Dworcowej 13 jest największą publiczną biblioteką w Koninie.⁸

Wypożyczalnia biblioteki gromadzi zbiory ze wszystkich dziedzin wiedzy oraz literaturę piękną dla dorosłych. Obecnie posiada ona ponad 85 800 woluminów. Wypożyczalnia Główna w 2012 roku obsłużyła 5 766 czytelników, którym wypożyczono 131 864 woluminów. W Czytelni Książki MBP znajduje się księgozbiór podręczny liczący ponad 10 000 egzemplarzy, w którego skład wchodzi: bibliografie i kompendia informacyjne, encyklopedie ogólne i specjalne, słowniki, monografie, podręczniki akademickie z różnych dziedzin wiedzy. Udostępnia się tu również książki wydane do 1945 roku (1 436 wydań), grafikę i mapy. Miejska Biblioteka Publiczna w Koninie na dzień dzisiejszy posiada 7 Filii.

Filią MBP, która posiada najliczniejszy księgozbiór i najwięcej czytelników jest Filia „Starówka”. Stan księgozbioru biblioteki na koniec 2012 roku wynosił 38 615 woluminów. Filia ta w 2012 roku obsłużyła 2 432 czytelników, którzy wypożyczyli 47 348 książek. Drugą z największych filii Miejskiej Biblioteki Publicznej w Koninie jest Filia „Siódemka”, której stan księgozbioru na koniec 2012 roku wynosił 25 207 woluminów. Filia w zeszłym roku miała 1 277 czytelników, którzy wypożyczyli 34 806 woluminów. Kolejną filią MBP w Koninie jest Filia „Medyk”. Filia ta posiada, według danych z końca 2012 roku, 24 986 woluminów. „Medyk” w roku 2012 obsłużył 1 006 czytelników, którzy wypożyczyli 19 921 woluminów. Następną filią Miejskiej Biblioteki Publicznej jest Filia „Chorzeń”. W filii tej znajduje się 20 524 woluminów. Natomiast Filia Dla Dzieci i Młodzieży posiada 19 630 woluminów oraz, co bardzo ważne, z roku na rok przybywa nowych egzemplarzy. Filia dziecięca w 2012 roku miała 768 czytelników, którzy wypożyczyli 16 212 woluminów. Pierwszą w pełni zautomatyzowaną filią Miejskiej Biblioteki w Koninie jest Filia „Zamek”. Jest to niezbyt liczna filia, która posiada księgozbiór w liczbie 14 368 woluminów, Filia ta w roku 2012 obsłużyła 4 787 czytelników, którym udostępniono 370 woluminów. Filią MBP, która posiada najmniejszy księgozbiór jest Filia „Jedenastka”, w której znajdują się zaledwie 6 844 woluminy. „Jedenastka” posiadała w 2012 roku 322 czytelników, którzy wypożyczyli 3 678 woluminów.

Reasumując analizę MBP w Koninie oraz jej filii można zauważyć, iż znajdują się w nich **42 551 woluminy dla dzieci i młodzieży**, z których korzysta **861 dzieci** w wieku od 6 do 12 lat oraz **881 czytelników** z grupy wiekowej 13-15 lat. Łącznie biblioteki w roku 2012 miały **11 548 czytelników**, w tym 6 730 użytkowników filii, i wypożyczono z nich **272 737 woluminów**, z czego 140 873 woluminy z filii MBP. Ponadto wypożyczono 16 580 jednostek zbiorów audiowizualnych oraz 92 woluminy zbiorów specjalnych czytelnicy Siedziby Głównej MBP. Wskaźnik wypożyczeń w MBP w Koninie w 2012 roku wynosił 350. Według danych biblioteki w poprzednim roku miało miejsce 388 wypożyczeń na 100 mieszkańców miasta.⁹

Ponadto każda ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych znajdujących się na terenie miasta Konina posiada własną bibliotekę szkolną.

⁸ Dane uzyskane z Miejskiej Biblioteki Publicznej w Koninie.

⁹ Ibidem

Dodatkowo w Koninie znajduje się ogólnodostępna biblioteka należąca do Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej. Zbiory biblioteki wynoszą ponad 72 tys. woluminów. Ostatnią biblioteką wchodzącą w skład infrastruktury czytelniczej w Koninie jest ogólnodostępna Publiczna Biblioteka Pedagogiczna, z której usług może skorzystać każdy, bez względu na wiek i wykształcenie. W bibliotece tej zgromadzono ponad 91 tysięcy woluminów w głównej siedzibie, a także prawie 80 tys. woluminów rozmieszczonych w filiach biblioteki.¹⁰

Metodologiczne podstawy badań własnych

Ogólne problemy badawcze danej pracy zostały sprowadzone do pytań:

- 1. Jaka jest skala i zakres czytelnictwa dzieci w warunkach miasta Konina?**
- 2. Jaka jest skala i zakres czytelnictwa młodzieży w warunkach miasta Konina?**

Z racji dużej ogólności powyższych problemów badawczych zostały określone również problemy szczegółowe, a mianowicie:

1. *Jaki jest poziom infrastruktury czytelniczej w Koninie?*
2. *Jakie są zasoby czytelnicze w Koninie?*
3. *Ilu czytelników mają biblioteki w Koninie?*
4. *Jakie są zasoby bibliotek domowych dzieci i młodzieży?*
5. *Jakie pozycje literaturowe przeczytały dzieci i młodzież w latach 2011-2012?*
6. *Jakie czasopisma przeczytały dzieci i młodzież w latach 2011-2012?*
7. *Skąd dzieci i młodzież otrzymują książki?*
8. *Jaki rodzaj pozycji literaturowych preferują dzieci i młodzież?*
9. *Jaki wpływ na dalsze czytelnictwo ma czytanie dziecku przez rodziców?*

Zmiennymi niezależnymi niniejszej pracy są: program kształcenia szkolnego dzieci i młodzieży w zakresie języka polskiego, a także zasoby czytelnicze, które dostępne są w mieście Koninie. Natomiast zmienną zależną pracy jest poziom, na którym utrzymuje się czytelnictwo dzieci i młodzieży w Koninie.

Wskaźnikami zmiennej niezależnej w danej pracy są: liczba godzin nauczania, kanon lektur, wykształcenie nauczyciela, warunki lokalowe, środki dydaktyczne. Z kolei wskaźnikami zmiennej zależnej niniejszej pracy są: *liczba wypożyczonych książek, liczba książek w domu, tytuły przeczytanych książek, tytuły przeczytanych czasopism, sposoby nabywania książek.*

Metody badań, które zostały wykorzystane w niniejszej pracy to:

- metoda indywidualnych przypadków;
- analiza dokumentów;
- sondaż diagnostyczny.

Techniki badań, które zostały wykorzystane w pracy to:

- badania ankietowe;
- rozmowa i wywiad;
- badanie dokumentów;
- analiza treści;
- obserwacja skategoryzowana;
- obserwacja anegdotyczna.

¹⁰ Dane uzyskane z biuletynu informacyjnego miasta Konina.

Badania ankietowe w szkole podstawowej nr 15 im. Polskich Olimpijczyków oraz w szkole gimnazjalnej nr 2 im. Polskich Alpinistów w Koninie zostały przeprowadzone w lutym 2013 roku podczas godzin wychowawczych, przy obecności ankietera, który nadzorował przebieg badań. Próba, która została poddana badaniu wynosiła 103 uczniów danych szkoły w wieku 10-13 lat oraz 107 uczniów w wieku 13-16 lat.

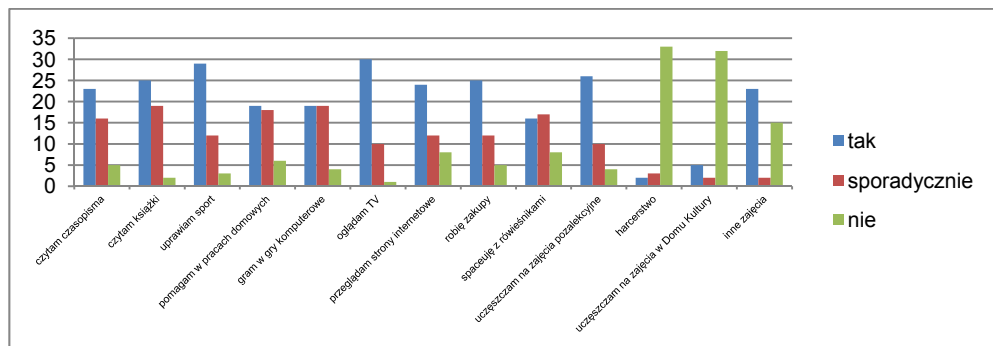
Czytelnictwo dzieci i młodzieży w świetle badań

Czytelnictwo na tle innych form spędzania czasu wolnego

Obecnie zmieniła się istotnie struktura sposobów spędzania czasu wolnego przez dzieci w stosunku do poprzednich dekad. Dzieci szkolne pobierają z otoczenia o wiele więcej negatywnych dla ich zdrowia i rozwoju bodźców, czego główną przyczyną jest wszechobecna technika, media oraz coraz szybszy tryb życia. Przeprowadzone badania wykazały, iż wśród chłopców czytanie książek znajduje się dopiero na 8 miejscu listy sposobów spędzania wolnego czasu, a czytanie czasopism na miejscu jedenastym. Najpopularniejszym sposobem spędzania przez nich wolnego czasu jest granie w gry komputerowe. Takiej odpowiedzi udzieliło 35 chłopców, czyli aż 81% uczestników badania płci męskiej ze szkoły podstawowej. Niewiele mniej osób wskazało oglądanie TV – 33 osoby, to jest 77% ogółu. Na trzecim miejscu znajduje się uprawianie sportu (75% wszystkich chłopców). Czytelnictwo książek natomiast wskazało 17 osób, co daje 40% ogółu, a czytelnictwo czasopism jedynie 8 osób, czyli 19% wszystkich chłopców.

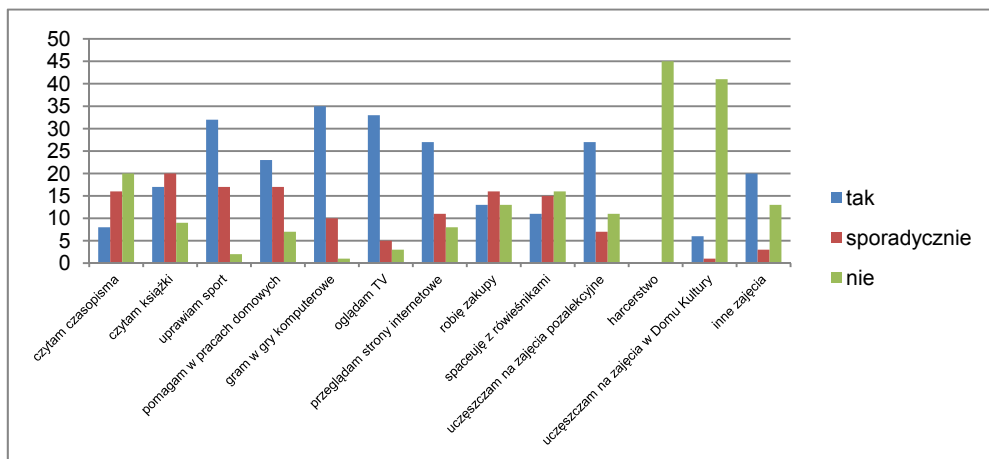
Sytuacja czytelnictwa o wiele lepiej wygląda w przypadku dziewczynek, które czytelnictwo (na równi z robieniem zakupów) umieściły na pozycji czwartej. Najwięcej dziewcząt ogląda TV – 30 osób, czyli 72% ogólnej liczby. Drugie miejsce zajęło uprawianie sportu – dzięki odpowiedzi 29 dziewcząt (69%). Na drugim miejscu w tej grupie badanych znajduje się uczęszczanie na zajęcia pozalekcyjne. Takiej odpowiedzi udzieliło 26 dziewcząt, to jest 62% ogółu. Czytanie książek oraz robienie zakupów deklaruje 25 osób (60% badanych), a czytanie czasopism zaledwie dwie osoby mniej, czyli 23 ogólnej liczby dziewcząt. Na ostatnich miejscach zarówno u badanych chłopców, jak i u dziewcząt znajduje się harcerstwo oraz uczęszczanie na zajęcia w Konińskim Domu Kultury.

Rysunek nr 1: Sposób spędzania wolnego czasu przez dziewczęta w szkole podst./The manner of spending free time by girls in primary school.

Źródło: opracowanie własne.

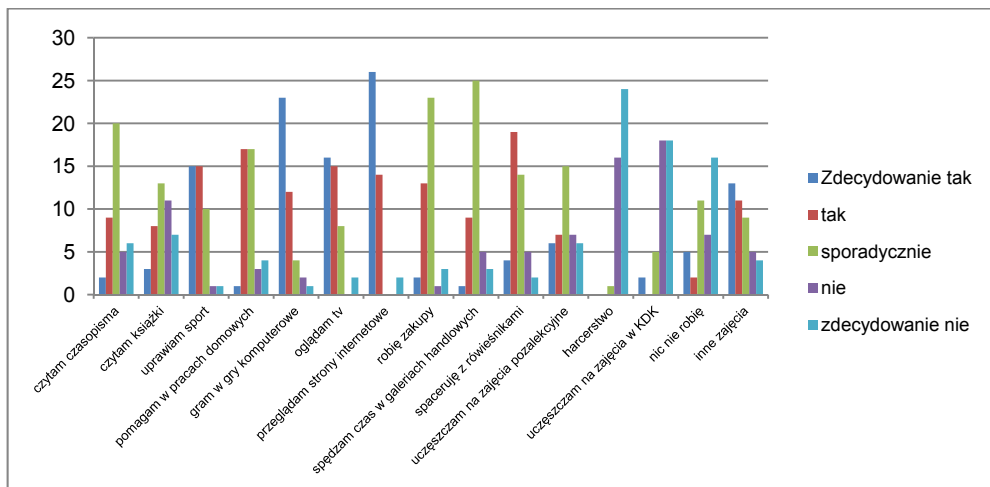
Rysunek nr 2: Sposób spędzania wolnego czasu przez chłopców w szkole podst./
The manner of spending free time by boys in primary school.

Źródło: opracowanie własne.

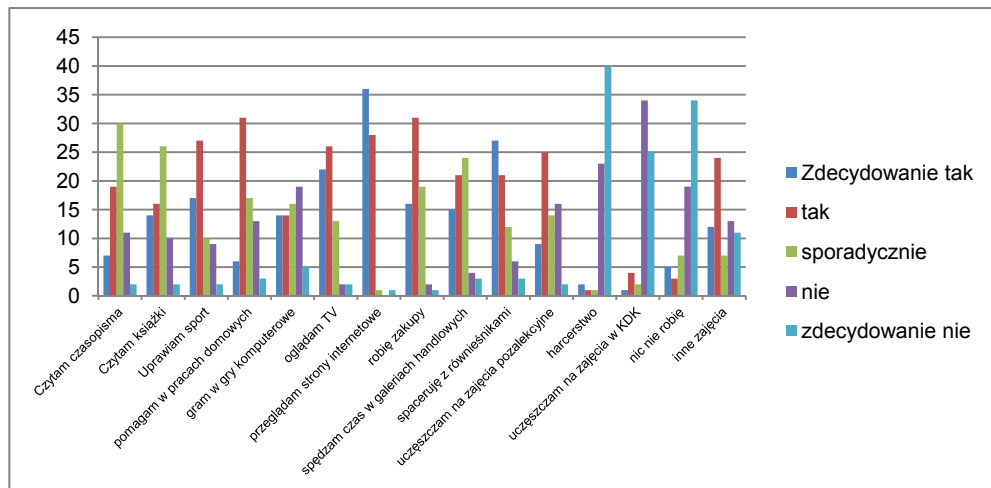
Jak wynika z badań, czytanie książek i czasopism u chłopców w wieku gimnazjalnym znajduje się dopiero na dziewiątym miejscu, natomiast u dziewcząt na miejscu ósmym, a czytanie czasopism aż na miejscu dziesiątym. Na pierwszym miejscu spośród podanej w badaniu listy sposobów spędzania wolnego czasu u dziewcząt zajmuje przeglądanie stron internetowych, co wskazało 96% badanych, czyli 64 osoby.

Rysunek nr 3: Sposób spędzania wolnego czasu przez chłopców w gimnazjum/
The manner of spending free time by boys in junior high school.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek nr 4: Sposób spędzania wolnego czasu przez dziewczęta w gimnazjum/
The manner of spending free time by girls in junior high school.

Źródło: opracowanie własne.

Na drugim miejscu mieści się oglądanie programów telewizyjnych oraz spacerowanie z rówieśnikami, co wynika z odpowiedzi 48 osób (73%). Trzecie miejsce, dzięki odpowiedzi 71% badanych dziewcząt, zajmuje robienie zakupów (47 osób). Pierwsze miejsce w sposobie spędzania czasu wolnego u chłopców, podobnie jak u dziewcząt zajmuje przeglądanie stron internetowych, co wskazało 95% badanych chłopców, czyli 40 osób. Natomiast drugie miejsce zajęło granie w gry komputerowe, według opinii 83% badanych (35 osób). Trzecia pozycja to oglądanie programów telewizyjnych, jak odpowiedziało 31 osób, czyli 73% ogółu badanych chłopców. Na ostatniej pozycji zarówno u chłopców, jak i u dziewcząt jest harcerstwo.

Uwarunkowania czytelnictwa książek wśród dzieci i młodzieży

Według badań zdecydowana większość dzieci czyta książki, mimo wielu innych obowiązków, którym muszą sprostać, takim jak zajęcia pozalekcyjne, odrabianie prac domowych czy pomoc rodzicom. Wiele dzieci, mimo częstego braku czasu, szuka kontaktu z książką. Jako motywator do czytania książek większość badanych podaje **chęć zdobywania wiedzy**, gdyż odpowiedź taką podało 27% badanych dzieci. Na drugim miejscu plasuje się **chęć przeniesienia się do innego świata** (20%). Młody czytelnik, który uczy się żyć, często jest zawiedziony monotonią otaczającej go przestrzeni, dlatego decyduje się sięgnąć po książkę, która pozwoli mu zaspokoić ciekawość świata oraz pobudzić wyobraźnię. Z kolei na trzecim miejscu umieszczona została przez badanych odpowiedź, iż książki dostarczają tym młodym czytelnikom wielu emocji. Niedoświadczeni czytelnicy dzięki książką oraz perypetiom bohaterów mogą uczyć się pozytywnego przeżywania nowych emocji. Najmniej dzieci przyznaje, iż czyta książki jedynie dlatego, że czują przymus ze strony innych ludzi. Takiej odpowiedzi udzieliły tylko 4 osoby. Zdecydowana większość dzieci w wieku szkolnym posiada bogatą biblioteczkę domową. 60% badanych deklaruje, iż posiada w domu ponad

30 książek, a zaledwie 10% twierdzi, że nie ma w domu ani jednej książki. W obu pytaniach odpowiedzi dziewcząt plasują się tak samo jak odpowiedzi chłopców, co wykazuje brak wyraźnych różnic u dzieci w tym wieku w kwestii uwarunkowania czytelnictwa.

Badania wykazały, iż najczęstszym powodem sięgania po książkę przez młodzież, podobnie jak u dzieci, jest **chęć przeniesienia się do innego świata**, który jest kreowany przez autora. Odpowiedzi takiej udzieliło 31% badanych, czyli 40 osób. Drugą z najpopularniejszych odpowiedzi u dziewcząt była **chęć dostarczenia** sobie nowych **emocji**, na co wskazało 22% osób badanych. Podczas czytania młode dziewczęta wczuwają się w sytuacje bohaterów, którzy odbywają ciekawe przygody czy przeżywają romantyczną miłość, co pozwala im utożsamiać się z nimi, współczuć im i marzyć. Aż 20% badanych dziewcząt traktuje czytanie książek jako **sposób zapelnienia wolnego czasu**, a 13% motywuje miłość zarówno do książek, jak i do samego czytania. Jedna z dziewcząt napisała, iż czyta książki, aby móc lepiej rozumieć innych ludzi, ich decyzje i problemy. Z kolei drugim najczęstszym powodem czytania książek przez chłopców jest **chęć zapelnienia czasu wolnego**. Takiej odpowiedzi udzieliło 24% badanych. Na trzeciej pozycji znalazła się **chęć poszerzenia wiedzy**, według opinii 14% chłopców. Łącząc odpowiedzi chłopców oraz dziewcząt można zauważyć, iż ogólnie na drugim miejscu motywacji czytania książek znajduje się **chęć zapelnienia sobie czasu wolnego**, według 22% badanych uczniów gimnazjum, a na miejscu trzecim poszerzenie wiedzy, jak odpowiedziało 12% badanych.

Miejsce lektury szkolnej w czytelnictwie książek wśród dzieci i młodzieży

Lektura szkolna jest często pierwszą, poza bajkami czytany w dzieciństwie przez rodziców, książką, z którą ma kontakt dziecko. Jeśli lektury są niewłaściwie dobrane lub nieodpowiednio omawiane przez nauczyciela, często zniechęca to dzieci do książek w przyszłym życiu. Z powodu braku negatywnych doświadczeń z przeszłości, wszystkie dzieci z klas 4 szkoły podstawowej, w których prowadzone zostały badania przeczytały komplet lektur zadanych przez nauczyciela. W wyższych klasach sytuacja wygląda coraz mniej korzystnie. Z ogółu badanych 61% deklaruje przeczytanie wszystkich lektur obowiązkowych. Na szczęście zaledwie 2% nie przeczytało żadnej z nich. Pozwala to mieć nadzieję na przyszłość, iż jeśli nastawienie tych dzieci nie ulegnie zmianie, to będą one czytać książki, również te nieobowiązkowe. Z przeprowadzonych przez badacza rozmów z uczniami wynika, iż głównym powodem nieczytania lektur obowiązkowych jest negatywne podejście nauczyciela, który po pierwsze daje uczniom zbyt mało czasu na czytanie, po drugie nie motywuje ich do czytania żadnych książek, a po trzecie omawia lektury w sposób nieciekawym i mało zachęcającym. Dlatego z każdą zadaną do przeczytania lekturą zmniejsza się liczba osób czytających. Z kolei osoby, które deklarują przeczytanie wszystkich książek również uważają, iż sposób ich omawiania nie jest zbyt interesujący, a lektury w większości przypadków czytają z powodu chęci otrzymania dobrej oceny z języka polskiego, a nie z powodu zaciekawiania czy pasji, w przeciwnieństwie do motywatorów czytania innych książek poza lekturami obowiązkowymi.

Jako ulubione lektury szkolne większość osób badanych podaje:

- *Dzieci z Bullerbyn*, Astrid Lindgren (62% badanych);

- *Opowieści z Narnii: Lew, Czarownica i Stara Szafa*, C. S. Lewis (60% badanych);
- *Akademia Pana Kleksa*, Jan Brzechwa (40% badanych);
- *Pinokio*, Carlo Collodi;
- *Koziołek Matołek*, Kornel Makuszyński;
- *O psie, który jeździł koleją*, Roman Pisarski;
- *Ten obcy*, Irena Jurgielewiczowa.

Ulubione lektury wskazane przez dzieci ukazują, jaki typ książek jest dla nich interesujący. Z całego kanonu lektur, jako ulubione wybierają książki o przyjaźni, wielkich przygodach oraz rozmaitych perypetiach. Są to książki, w których mogą odnaleźć samych siebie, wczuć się w emocje bohaterów, przenieść się do świata opisanego przez autora i przeżywać wspólnie z ulubionymi bohaterami niezwykle historie, co pobudza ich niezmierną wyobraźnię.

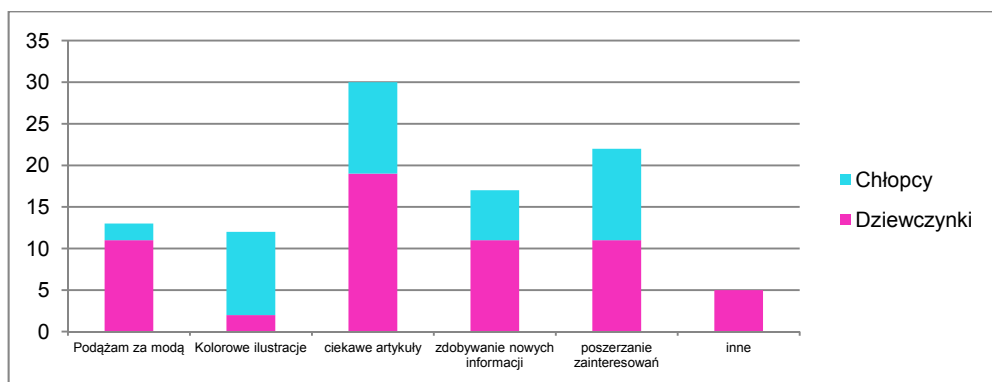
Wiele osób uważa, iż brak zainteresowania młodzieży czytaniem spowodowany jest nieodpowiednim doбором lektur obowiązkowych z zakresu języka polskiego. Jedynie 7% badanej młodzieży zadeklarowało, iż czytanie obowiązkowych lektur dostarcza im nowej wiedzy i czytają je chętnie. Ponad 33% badanych przyznaje, iż nie czyta lektur, ponieważ są zbyt długie, a czytanie ich uznaje za stratę czasu, dlatego wybierają streszczenia i gotowe opracowania lub oglądają filmy. Prawie 30% odpowiedziało, iż czyta lektury, lecz robi to pod przymusem. Wiele osób poddanych badaniu, oprócz przygotowanych przez ankietera odpowiedzi dodawało, iż uważa kanon obowiązkowych lektur szkolnych za źle dobrany, a lektury w nim zawarte w większości są zbyt trudne do zrozumienia i nie poruszają tematów, które interesowałyby młodego odbiorcę. Tylko 19% młodzieży zadeklarowało, iż przeczytało wszystkie lektury obowiązkowe. Niespełna połowa pytanych (43%) odpowiedziało, iż przeczytali zdecydowaną większość lektur, a 30% stwierdziło, iż przeczytali mniej niż połowę. Tylko 7% badanych nie przeczytało żadnej z zadanych lektur obowiązkowych. Lekcje języka polskiego powinny być przyjemnym i ciekawym spotkaniem i literaturą, a nie pospiesznym kursem, mającym przygotować do egzaminów. Według Ewy Horwath winę za taki stan rzeczy ponosi podstawa programowa oraz nieodpowiednie podejście nauczyciela do omawianych pozycji. Współczesna młodzież jest zafascynowana światem przygody przedstawianym w książkach, który to pobudza ich wyobraźnię. Wielu młodych ludzi czyta bardzo dużo książek z zakresu fantazy. Ministerstwo, chcąc sprostać wymaganiom tych młodych czytelników, wprowadziło również takie pozycje do kanonu lektur. Jednak nieodpowiednie omawianie tych lektur przez nauczyciela może przynieść skutek odwrotny od oczekiwanego i jeszcze bardziej zniechęcić młodzież do czytania, nawet tych lektur, które mieszczą się w zakresie ich zainteresowań.

Skala czytelnictwa czasopism wśród dzieci i młodzieży

Przeprowadzone badania wykazały, iż im starsze są dzieci, tym chętniej sięgają po rozmaite czasopisma. Głównym powodem takiego stanu rzeczy jest zapewne zdobywanie nowych wiedzy, umiejętności oraz hobby, w czym pomocne stają się specjalistyczne czasopisma. Drugim możliwym powodem jest coraz większa świadomość z korzyści, jakie może przynieść czytanie czasopism. Aż 71% przebadanych dzieci deklaruje, iż w ciągu ostatniego roku przeczytało choć jedno czasopismo. Uczniowie szkoły podstawowej podawali liczne powody, dla których

czytają czasopisma. Jako najczęstszy powód wśród dziewcząt wymieniane były **ciekawe artykuły**, które są w nich zawarte (wg odpowiedzi 32% uczestniczek badania). Drugą z najpopularniejszych odpowiedzi dziewcząt było **podążanie za obecną modą** (19%). Z kolei na trzecim miejscu plasuje się zdobywanie nowych informacji (16%). Natomiast najczęstszymi motywatorami czytania czasopism podanymi przez chłopców było **poszerzenie własnych zainteresowań** oraz, podobnie jak w przypadku dziewcząt, **interesujące artykuły**. Odpowiedzi takich udzieliło 28% chłopców, którzy wzięli udział w badaniu. Na drugim miejscu u chłopców, wg opinii 25% osób, znalazły się **kolorowe ilustracje**, które znajdują się w czasopismach, po które sięgają.

Rysunek nr 5: Motywacja dzieci do czytania czasopism./The motivation of child for reading magazine.

Źródło: opracowanie własne.

Jeśli chodzi o dzieci, które zadeklarowały iż nie czytają czasopism, to podobnie jak w przypadku czytelnictwa książek, głównym powodem, dla którego nie sięgają po czasopisma jest **brak czasu**. Takiej odpowiedzi udzieliło 47% osób, które zadeklarowało, iż nie czyta czasopism. Jako drugi powód podawana była **zbyt wygórowana cena**, która uniemożliwia dzieciom, a nawet ich rodzicom, nabywanie czasopism. Podobnie jak przy analizie czytelnictwa książek wśród dzieci zauważyć można, iż chcą one czytać zarówno książki, jak i czasopisma, lecz jest to często uniemożliwione z przyczyn, na które oni sami nie mają niestety wpływu z powodu niezwykle młodego wieku.

Przeprowadzone badania wykazały, iż sprawa czytania czasopism ma się zdecydowanie lepiej niż czytanie książek wśród młodzieży. Aż 83% badanych zadeklarowało, iż przeczytało czasopismo w ciągu ostatniego roku. Przyczyny tego zjawiska mogą być różne. Z rozmów z uczniami wynika, iż główną tego przyczyną jest lepsza dostępność czasopism i ciekawsze ich treści, a także większa aktualność. Podawane przez uczniów przyczyny sięgania po czasopismo są różne. Najwięcej osób twierdzi, iż czyta czasopisma z powodu zawartych w nich ciekawych artykułów. Odpowiedź tą wybrało 36% badanych uczniów. Drugą z najpopularniejszych odpowiedzi jest chęć zdobywania nowych informacji (18% ogółu odpowiedzi). Równie popularnym motywatorem czytania czasopism jest hobby, które uczniowie mogą pogłębiać dzięki lekturze czasopism (również 18% badanych podało taką odpowiedź). Z kolei niespełna 15% badanych stwierdziło,

iż czyta czasopisma nie ze względu na ich treści, lecz z powodu zawartych w nich kolorowych ilustracji. Z kolei, podobnie jak przy czytaniu książek, najczęściej podawaną barierą w czytaniu jest brak czasu, według odpowiedzi 55% badanych. Drugą z najpopularniejszych odpowiedzi jest brak interesujących artykułów zawartych w czasopismach. Tak odpowiedziało 29% badanych. Trzecią w kolejności odpowiedzią jest zbyt wysoka cena czasopisma, która uniemożliwia jego zakup i czytanie (10% osób).

Zakres czytelnictwa książek wśród dzieci i młodzieży

Dzieci, jako najmłodszy i najmniej doświadczony odbiorcy literatury są z jednej strony najłatwiejszym do zmanipulowania czytelnikiem, a z drugiej strony najtrudniej jest ich zadowolić w taki sposób, aby pokochały książki i czytanie. Pozycje literaturowe przeznaczone dla dzieci ze szkoły podstawowej muszą wychodzić naprzeciw ich licznym i zróżnicowanym oczekiwaniom. Niemalże połowa badanych dzieci zarówno dziewczynek, jak i chłopców, czyli aż 45%, jako ulubiony gatunek czytanych przez siebie książek wskazała **książki przygodowe**. To właśnie w tego typu pozycjach najlepiej się odnajdują, są zainteresowane ich treścią oraz perypetiami bohaterów. Często się z nimi utożsamiają, wyobrażają sobie siebie samych biorących udział w tych niezwykłych i ciekawych historiach. Drugim gatunkiem wybieranym przez dzieci są książki **fantasy**, wg odpowiedzi 21% dzieci biorących udział w badaniu. Gatunek ten przenosi dzieci do niezwykłego nierealnego świata, pozwala dostać się do innej przestani, która całkowicie różni się od tego, co otacza je na co dzień. Z kolei trzecim gatunkiem są książki **sensacyjno-kryminalne** (14% dzieci), w których młody czytelnik wraz z bohaterami rozwiązuje niezwykle tajemnice i zagadki, wyrusza w pościgi za złoczyńcami i pomaga w walce o dobro na świecie.

Dziewczynki ze szkoły podstawowej, które wzięły udział w badaniu wymieniły zaledwie 32 tytuły książek, które przeczytały w ciągu ostatniego roku. Szczególnym zainteresowaniem cieszyły się takie pozycje jak:

- cykl *Opowieści z Narnii* C. S. Lewisa. Powieści te przeczytało 12 dziewcząt;
- saga *Zmierzch* Stephenie Meyer: 11 osób;
- seria *Harry Potter* autorstwa J. K. Rowling: 10 dziewcząt;
- *Charlie i fabryka czekolady* napisana przez Roalda Dahla: 7 dziewczynek;
- *Pinokio* Carlo Collodi – 5 osób.

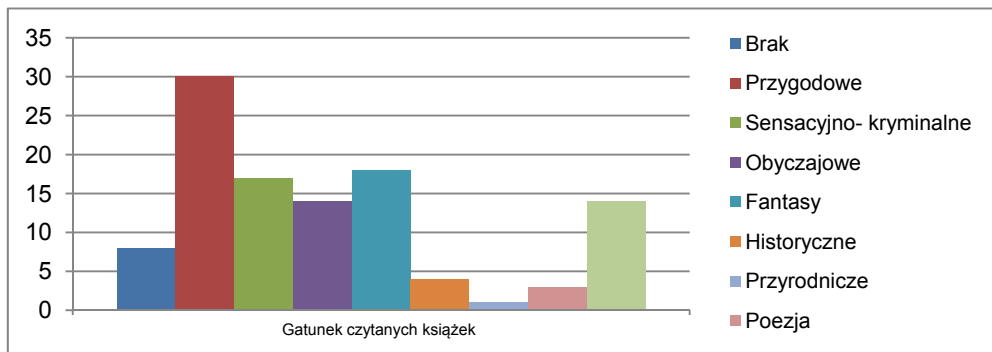
Z kolei chłopcy ze szkoły podstawowej, którzy wzięli udział w badaniu wymienili 32 tytuły dzieł, które przeczytali w ciągu ostatniego roku. Książki przeczytane przez najwięcej chłopców to:

- *Pinokio*, której to książki autorem jest Carlo Collodi: 12 chłopców;
- *Dzieci z Bullerbyn* Astrid Lindgren: 10 chłopców;
- *Akademia Pana Kleksa* Jana Brzechwy – 9 osób;
- seria *Harry Potter* J. K. Rowling: 9 osób;
- *Opowieści z Narnii* C. S. Lewis: 7 osób;
- *O psie, który jeździł koleją* Romana Pisarskiego przeczytało 6 chłopców.

Współczesna młodzież posiada bardziej dojrzałe zainteresowania czytelnicze niż młodzi ludzie w poprzednich dekadach. Wybierane przez nich pozycje często poruszają poważniejsze treści oraz nakłaniają do refleksji. Przeważnie

są to książki, które pomagają im oderwać się od rzeczywistości, odpocząć, pobudzić ich ciekawość i wyobraźnię.

Rysunek nr 6: Zainteresowanie gatunkami książek przez dziewczęta./The interest of girls in different sorts of books.

Źródło: opracowanie własne.

Badania wykazały, iż dziewczęta najczęściej sięgają po książki przygodowe. Taką odpowiedź podało 30 z nich, co oznacza, że 27% badanych czyta książki przygodowe. Drugim z najpopularniejszych gatunków książek czytanych przez młode dziewczyny są książki fantasy, wybrane przez 18 osób, co stanowi 17% ogółu. Coraz większe jest również zainteresowanie książkami sensacyjno-kryminalnymi. Czytanie tego typu książek deklaruje 17 dziewcząt, czyli 16% badanych dziewcząt. Niewiele mniejszym zainteresowaniem cieszą się wśród tej grupy badanych książki obyczajowe, które czyta 14 osób, co stanowi 13%.

Dziewczęta wymieniły ponad 80 różnych tytułów książek, które przeczytały w ciągu ostatniego roku. Najwięcej osób przeczytało książki takie jak:

- seria *Harry Potter* autorstwa J. K. Rowling: 32 osób;
- saga *Zmierzch* autorstwa Stephenie Meyer: 8 dziewczyn;
- cykl *Opowieści z Narnii* C. S. Lewisa: 7 dziewcząt;
- *Czarna owca* autorstwa Iwony Sobolewskiej: 6 dziewczyn;
- *My, dzieci z dworca ZOO* autorstwa Kai Herman i Horsta Riecka: 5 dziewcząt;
- *Pamiętnik Narkomanki* Barbary Rosiak, wymieniona przez 4 osoby.

Z kolei chłopcy, jako najczęściej czytany przez nich gatunek książek wskazali literaturę fantasy (według odpowiedzi 28%), na drugim miejscu umieścili powieści przygodowe (22%), a na trzecim miejscu książki sensacyjno-kryminalne (15%). Również 15% badanych deklaruje, iż żadnych książek nie czyta chętnie.

Badani chłopcy w wieku gimnazjalnym, w przeciwieństwie do dziewcząt, wymienili zaledwie 16 pozycji literaturowych. Największą popularnością, podobnie jak u płci przeciwnej cieszyła się seria *Harry Potter* autorstwa J. K. Rowling. Przeczytanie tej serii deklaruje 7 osób, czyli 14%. Drugą najbardziej wziętą książką wśród badanych chłopców była saga *Igrzyska śmierci* Suzanne Collins, którą przeczytało 5 osób (12%).

Inne wymienione przez chłopców książki, które przeczytali w ciągu ostatniego roku, to: *Opowieści z Narnii* C. S. Lewis, *Dwa lata wakacji* Juliusz Verne, *Video girl*

Masakazu Katsura, *Stary człowiek i morze* Ernest Hemingway, *Bionicle: kres podróży* Grega Farshteya, kryminały Agathy Christie, kryminały Joanny Chmielewskiej, biografie piłkarskie, *Dr House* Henry'ego Jacoby'ego, *Leo Messi, chłopiec, który zawsze się spóźniał, a dziś jest pierwszy* Faccio Leonardo, saga *Zmierzch* Stephenie Meyer, saga *Miecz prawdy* Terry Goodkind, *Gra Endera* O. S. Carda, *Mroczna połowa* Stephenie Kinga. Chłopcy zdecydowanie najczęściej wybierają książki fantasy oraz kryminalne. Preferują pozycje trzymające w napięciu, pobudzające wyobraźnię, a także motywujące do konstruktywnego myślenia.

Zakres czytelnictwa czasopism wśród dzieci i młodzieży

Oferta wydawcza współczesnych czasopism dla dzieci jest niezwykle bogata oraz urozmaicona. Wydawnictwa prześcigają się w coraz to nowszych, lepszych i ciekawszych tytułach, które przyciągną młodych czytelników. Mimo tak bogatej oferty przeznaczonej specjalnie dla dzieci, one często wybierają te przeznaczone dla osób starszych, niejednokrotnie zawierające treści, do których nie powinny w tak młodym wieku mieć dostępu. Dzieci w wieku szkolnym, nie posiadające znaczących oszczędności czy też własnych pieniędzy, na szczęście najczęściej otrzymują czasopisma od osób starszych, które to osoby powinny czuć się odpowiedzialne za czytanie przez dzieci treści dla nich niedozwolonych i nieodpowiednich. Najwięcej dziewcząt, które zostały poddane badaniu, wybiera czasopisma przyrodnicze (21% ogółu dziewcząt biorących udział w badaniu). Na drugim miejscu plasują się czasopisma sportowe (18%), a na trzecim miejscu czasopisma o tematyce przeznaczonej dla dzieci (16% ogółu badanych dziewcząt). Najmniej dziewczynek (zaledwie jedna osoba) czyta czasopisma informatyczne. Z kolei najwięcej chłopców (aż 48% ogółu badanych osób tej płci) czyta czasopisma o tematyce sportowej. Na drugim miejscu w tej grupie znajdują się czasopisma przyrodnicze (15% badanych), a na trzecim miejscu te o tematyce przeznaczonej dla dzieci (11% wszystkich chłopców). Natomiast najmniej chłopców sięga po czasopisma o kulturze (zaledwie 5% wszystkich chłopców).

Analizując konkretne wybory młodych czytelniczek w zakresie czasopism można zauważyć, iż największym zainteresowaniem cieszą się takie tytuły jak: *Bravo*: 19 osób, *Bravo Girl*: 16 osób, *Winx Club*: 13 osób, *Victor Junior*: 12 osób, *Bravo Sport*: 12 osób, *National Geographic*: 9 osób, *Disney*: 8 osób, *Kropla*: 7 osób, *Popcorn*: 5 osób, *Świat Wiedzy, XXI wiek, Party, Viva*.

Z przekroju czytanych przez dziewczynki czasopism wynika, iż w większości wybierają one pozycje o zróżnicowanej tematyce, przeznaczone głównie dla młodzieży, a także czasopisma o modzie, urodzie, plotkarskie oraz dotyczące filmów animowanych i przyrody.

Natomiast chłopcy w ciągu ostatniego roku przeczytali takie czasopisma jak: *Bravo Sport*: 18 osób, *Młody Technik*: 14 osób, *Victor Junior*: 11 osób, *Kaczor Donald*: 10 osób, *National Geographic*: 9 osób, *Science Fiction*: 7 osób, *Kosmos*: 5 osób, *Zielone Brygady, XXI wiek, Młody Zawodowiec, Świat Młodych*. Z analizy czasopisma wybierane przez chłopców w wieku szkolnym jasno wynika, iż czytają oni tytuły bardziej dojrzałe niż dziewczynki.

Młodzi ludzie w dzisiejszych czasach mają do dyspozycji niezwykle bogatą ofertę czasopism skierowanych do ich grupy wiekowej. Niestety, dość często zdarza się, iż nie korzystają z tego przywileju i podobnie jak dzieci, wybierają inne

pozycje z kanonu czasopism dostępnych na rynku, które nie są dostosowane do młodego wieku czytelnika.

Najwięcej dziewcząt (42%) wybiera czasopisma skierowane do młodzieży. Na drugim miejscu plasują się czasopisma dotyczące mody i urody (19%). Trzecią pozycję zajęły czasopisma popularnonaukowe, które wybrało 15% badanych dziewcząt. Z kolei najwięcej chłopców wskazało na czasopisma popularnonaukowe (29%). Nie mniej osób wybrało czasopisma sportowe – również 29% chłopców poddanych badaniu. Natomiast 17% czyta czasopisma poświęcone informatyce i nowoczesnej technologii.

Przyglądając się wyborom czytelniczym wśród czasopism u dziewcząt w wieku gimnazjalnym można zauważyć, iż najczęściej sięgają one po czasopisma takie jak: *Bravo* – 12 dziewcząt, *Popcorn* – 9 dziewcząt, *Glamour* – 8 dziewcząt, *Cosmopolitan* – 7 osób, *ELLE* – 4 dziewczęta, *Cogito* – 4 osoby, *Świat Wiedzy* – 3 osoby.

Chłopcy natomiast przeczytali w ciągu ostatniego roku takie czasopisma jak: *Bravo Sport* – 28 osób, *Świat Nauki* – 18 osób, *Piłka Nożna* – 16 osób, *Młody Technik* – 15 osób, *Komputer Świat* – 15 osób, *Just Kick It* – 14 osób, *Kosmos* – 12 osób, *Świat Techniki* – 11 osób, *Przegląd sportowy* – 10 osób.

Z przekroju przeczytanych przez młodzież czasopism wynika, iż niejednokrotnie sięga ona po czasopisma przeznaczone dla starszych odbiorców, poruszające takie tematy jak erotyka, co może powodować ich przyspieszony rozwój w niekorzystnych kierunkach. Jest to niepokojące zjawisko, które świadczyć może o zbyt łatwym dostępie młodych ludzi o treści dla nich nieodpowiednich. Jednak w większości przypadków młodzież sięga po czasopisma, które zawierają ciekawe artykuły na tematy mieszczące się w obszarze ich zainteresowań, takie jak sport, moda, informatyka, życie sławnych ludzi. Czasopisma są tym źródłem zdobywania nowych informacji, które jest dużo bardziej dostępne, tańsze oraz bardziej aktualne niż książki.

Przeprowadzone badania wykazują, iż nie do końca zgodne z prawdą jest stwierdzenie mówiące o tym, iż młodzież i dzieci nie są zainteresowane czytaniem książek i czasopism. Czytelnictwo nadal zajmuje istotne miejsce w życiu większość nastolatków i młodszych uczniów, którzy wzięli udział w badaniu.

Podsumowanie

Celem przeprowadzonych badań było przede wszystkim poznanie i ukazanie zakresu oraz skali czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży w warunkach miasta powiatowego, jakim jest Konin. Cel ten udało się zrealizować dzięki badaniom ankietowym przeprowadzonym w dwóch konińskich szkołach.

Zgodnie z założeniami, skala czytelnictwa dzieci i młodzieży w Koninie ma tendencję zniżkową. Im starsze są dzieci, tym w większości przypadków zmniejsza się liczba przeczytanych przez nie książek. Wyjątkiem są osoby, które czytają dużo pozycji literaturowych. W klasie VI szkoły podstawowej oraz w III klasie gimnazjum można wyraźnie podzielić uczniów na osoby czytające książki oraz czasopisma w znacznej ilości i na osoby nie czytające wcale.

Tematyka dotycząca czytelnictwa młodych ludzi wciąż wymaga nowych, uaktualnianych badań. Dziecko powinno kojarzyć czytanie książek czy czasopism z przyjemnością i odpoczynkiem, a nie z przymusem. Powinno również mieć możliwość wyboru pozycji literaturowych, które będzie czytać. Dotyczy to także

kanonu lektur. Należy uświadamiać rodziców i nauczycieli, jak istotna jest ich rola w przyszłym czytaniu dzieci i młodzieży. Jeśli będą skutecznie zachęcać dzieci i młodzież do czytania, to uzyskana w badaniach suma 30% osób nieczytających będzie się systematycznie zmniejszać, co oznaczać będzie niezmierny sukces wychowawczy. Dziecko powinno znać wartość literatury, zwłaszcza tej klasycznej, dbać o dorobek kulturowy kraju i świata. Równie ważne jest, aby zmniejszyć liczbę osób, które czytają z powodu przymusu innych ludzi, czyli aby przymus ten zamienić na pozytywną i skuteczną zachętę. Należy jak najlepiej i najczęściej ukazywać niezliczone korzyści, które płyną z czytania. Mimo iż badania objęły tylko niewielką grupę, uzyskane wyniki są odzwierciedleniem sytuacji w całym kraju. Książka nie cieszy się już dużym zainteresowaniem. Dzieci i młodzież wolą oglądać i słuchać zamiast czytać książki lub czasopisma.

Streszczenie

Czytelnictwo dzieci i młodzieży to często zaniedbywana gałąź edukacji. Nauczyciele i rodzice nie zdają sobie sprawy, jak ważne jest, aby wykształcić w młodych ludziach nawyk czytania. Pierwsza część niniejszego artykułu opisuje najważniejsze pojęcia związane z tematyką czytelnictwa. Druga część ukazuje infrastrukturę czytelnictwa w Koninie, natomiast trzecia część przedstawia metodologiczne podstawy badań wykorzystanych przez badaczy. Ostatnia część to opis wyników badań przeprowadzonych wśród uczniów szkoły podstawowej i gimnazjalnej.

Summary

Reading among children and adolescents is often neglected area of education. Teachers and parents do not realize, how important it is to develop reading habits in young people. The first section of this article describes the key concepts related to the topic of reading. The second chapter presents the structure of the readership in Konin, and the third part shows the methodological bases of research used by the researcher. The last chapter is a description of the results of the survey conducted among primary school pupils and secondary school students.

Bibliografia

1. Baluch A., *Książka jest światem. O literaturze dla dzieci małych oraz dla dzieci starszych i nastolatków*. Kraków 2005
2. Birkenmajer A., *Encyklopedia wiedzy o książce*. Warszawa 1986
3. Izdebska J., *Dziecko w świecie mediów elektronicznych*. Białystok 2007
4. Izdebska J. (red.), *Media elektroniczne w życiu dziecka w kontekście wartości wychowawczych oraz zagrożeń*. Białystok 2008
5. Janus-Sitarz A. (red.), *Szkolna lektura bliżej teraźniejszości*. Kraków 2011
6. Kwieciński Z., Śliwerski B. (red.), *Pedagogika. Podręcznik akademicki*. Warszawa 2011
7. Leszczyński G., Świerczyńska-Jelonek D., Zajac M. (red.), *Po potopie. Dziecko, książka i biblioteka w XXI wieku. Diagnozy i postulaty*. Warszawa 2008
8. Littau K., *Theories of Reading. Books, Bodies, and Bibliomania*. Cambridge 2006

9. Martuszevska A., *Radosne gry. O grach/zabawach literackich*. Gdańsk 2007
10. Nowel E., *Motywowanie do lektury między psychologią a marketingiem*, „Język Polski w Szkole IV-VI”, „Zeszyty Kieleckie” Nr 2, Kielce 2003/2004
11. Orliński W., *Nie czytamy? Wina III R*, „Gazeta wyborcza” 11 marca. Warszawa 2013
12. Piróg T., *Młodzież w Polsce. Analiza przekazów młodzieżowych obecnych w polskiej kulturze na przykładzie debaty młodych w „Gazecie Wyborczej” (styczeń-marzec 2004)*. Kraków 2006
13. Segiet K., *Dziecko i jego dzieciństwo w perspektywie naukowego poznania i doświadczenia rzeczywistości. Studium pedagogiczno-społeczne*. Poznań 2011
14. Sępkowska D., *Co czyta młodzież gimnazjalna?*, „Poradnik Bibliotekarza” Nr 4. Warszawa 2001
15. Smetana J. G., *Adolescents, Families, and Social Development. How Teen Construct Their Worlds*. Oxford 2011
16. Szymaniak J., *Młodzież. Szkoła. Wartości. Dwa pokolenia wobec kultury*. Koszalin 2005
17. Tomaszewska H., *Młodzież, rówieśnicy i nowe media. Społeczne funkcje technologii komunikacyjnych w życiu nastolatków*. Warszawa 2012
18. Zimny J. ks., *Młodzież. Historia, terażniejszość, przyszłość*. Sandomierz 2004